

ORTA VADELİ PROGRAM (2023-2025)

Elder

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığınca her sene, üç yıllık bir perspektifle hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığı kararıyla resmileşen Orta Vadeli Program (OVP) ile makroekonomik politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminleri, bütçe dengesi ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içeren temel politika dokümanı olarak üç ana başlık altında raporlanmıştır.

I. Dünya ve Türkiye Ekonomisinde Gelişmeler

II. Temel Amaçlar

III. Makroekonomik Hedefler ve Politikalar

OVP (2023-2025), temel olarak On Birinci Kalkınma Planı esaslarını dikkate almaktadır. Uygulama dönemi itibarıyla Program aynı zamanda hazırlıkları başlatılan On ikinci Kalkınma Planı (2021-2028) dönemine geçiş süreci için de önem arz etmektedir.

DÜNYA EKONOMİSİ

2020 yılı Covid-19 salgınının olumsuz yansımalarının ardından küresel düzeyde daralan dünya ekonomisi 2021 yılında genişleyici para ve maliye politika uygulamaları, hane halklarını ve şirketleri destekleyici önlemler ve yaygınlaşan sağlık tedbirleri sayesinde belirgin bir toparlanma kaydetmiştir. 2022 yılında gözlenen yeni gelişmeler küresel ekonomi üzerindeki belirsizlikleri artırmıştır. Nitekim Rusya ve Ukrayna arasında başlayan savaş fiyat, tedarik zinciri ve ticari kanalları aracılığıyla enerji ve gıda sektörleri başta olmak üzere küresel ekonomiyi olumsuz etkilemektedir.

Bu süreçte, ABD, Avro Bölgesi, Çin, Hindistan ve Rusya ekonomisinin öngörülenden zayıf bir ekonomik performans sergilemesi ve salgın, savaş ve finansal koşullar kaynaklı olumsuz etkilerin sürmesi dünya hasılasındaki artış hızının belirgin ölçüde ivme kaybedeceğine işaret etmektedir. Söz konusu olumsuz koşulların beslediği bir ortamda uluslararası kuruluşların büyüme öngörülerinde de kayda değer şekilde aşağı yönlü güncellemeler yapılmıştır.

2021 yılında küresel ekonominin yüzde 6,1 oranında büyüdüğünü belirten Uluslararası Para Fonu (IMF), Temmuz ayı itibarıyla 2022-2023 yıllarına ilişkin tahminlerde aşağı yönlü olarak sırasıyla 0,4 ve 0,7 puanlık güncellemeler kaydederek **2022 yılı için yüzde 3,2 ve 2023 yılı için yüzde 2,9 büyüme ile yavaşlayan bir küresel ekonomik görünüme işaret edilmektedir.**

Arz sorunları, para politikası uygulamaları ve enerji kısıtları nedeniyle gelişmiş ekonomilerin IMF tahminlerine göre 2022 yılında yüzde 2,5 oranında büyümeleri beklenmektedir. Yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerin ise başta Çin ve Hindistan'ın ılımlı büyüme performansları neticesinde 2022 yılında yüzde 3,6 oranında büyüme kaydetmeleri öngörülmektedir. Bu dönemde, savaşın yaşandığı bölgeleri kapsayan yükselen ve gelişmekte olan **Avrupa ekonomilerinin ise büyük ölçüde Rusya ekonomisindeki daralmanın etkisi ile yüzde 1,4 oranında küçülmesi beklenmektedir.**

Enflasyonun dünya genelinde 2024 yılı sonunda salgın öncesi seviyelere geri dönmesi ön görülmekte olup IMF enflasyon oranlarının 2022 yılı içerisinde gelişmiş ekonomilerde yüzde 6,6 ve gelişmekte olan ekonomilerde yüzde 9,5 olacağını tahmin etmektedir. Küresel enflasyonun ise bir önceki tahmine göre 0,9 puan yukarıda yüzde 8,3 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Rusya'nın Avrupa'ya gaz akışını kesmesi küresel ekonomik aktiviteyi sektöre uğratabilecek önemli risk unsuru olarak görülmektedir. Aynı zamanda Rusya-Ukrayna savaşının başta tahıl olmak üzere gıda fiyatlarında sebep olduğu yükselişler gıda arz güvenliğini tehdit eden gelişmelerdir.

TÜRKİYE EKONOMİSİ

Büyüme

Türkiye ekonomisi, 2021 yılı genelinde yüzde 11,4 oranıyla son elli yılın en yüksek büyüme hızına ulaşarak OVP (2022-2024) tahmini olan yüzde 9'u aşmış ve 2021 yılının ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14,7 oranında büyüme gerçekleştirmiştir. Covid-19 salgını kaynaklı oluşan baz etkisi 2020 2. çeyreği itibarıyla büyüme performansında belirleyici etkilerden biri olmuş, toplam nüfus içerisindeki aşılama oranının artırılması salgınla ilgili kısıtlamaların gevşetilmesine olanak tanımıştır. **2021 yılı genelinde milli gelire üretim yönünden bakıldığında inşaat dahil hizmetler sektörü ve sanayi sektöründe sırasıyla yüzde 12,9 ve yüzde 17,2 oranlarında katma değer artışları öne çıkarken aynı yıl yaşanan kuraklık nedeniyle tarım sektöründe yüzde 2,9 oranında daralma kaydedilmiştir.**

2021 yılının son çeyreğinde gözlenen güçlü büyüme performansının 2022 yılının ilk

çeyreğinde de devam etmesiyle Türkiye ekonomisi yüzde 7,5 oranında büyüme kaydetmiştir. 2022 yılının ikinci yarısında yurtiçi talepte ve ihracatta bir miktar ivme kaybı beklenmesine rağmen turizmdeki canlı görünümün de etkisiyle yılın tamamında OVP (2022-2024) tahmini ile uyumlu olarak **Türkiye ekonomisinin yüzde 5,0 oranında, dengeli bir iç ve dış talep kompozisyonu çerçevesinde büyümesi beklenmektedir. 2023'te yüzde 5 olan beklenti, 2024 ve 2025 yıllarında ise yüzde 5,5 olarak öngörülmektedir.**

İstihdam

2021 yılı genelinde hem işgücüne katılım hem de istihdam açısından toparlanma devam ederek işgücüne katılım oranlarında salgın öncesi düzeye dönülmüş, tüm sektörlerde salgın süresinde yaşanan istihdam kayıpları telafi edilmiştir. Bu çerçevede, **Türkiye salgın sonrası dönemde OECD ülkeleri arasında istihdamı en çok artış gösteren ülkelerden biri** olmuştur. Yıl genelinde güçlü istihdam artışının işgücüne katılım ve nüfus artışı etkilerine baskın gelmesi sonucunda **işsizlik oranının bu yıl sonunda yüzde 10,8 olacağına yer verilirken, gelecek yıl hedefi yüzde 10,4, 2024 yılında yüzde 9,9 ve 2025 yılında yüzde 9,6 olarak tahmin edilmektedir.**

Fiyat İstikrarı

Salgınla piyasalarda oluşan arz talep dengesizliği ve sonrasında ekonomiyi canlandırmaya yönelik uygulamaya konulan genişleyici para ve maliye politikaları sonucunda küresel düzeyde fiyat istikrarı sarsılmaya başlamıştır. İktisadi faaliyetin canlanmasıyla birlikte petrol ve emtia fiyatlarındaki hızlı artışlar, tedarik zincirlerindeki aksamalar, başta gıda sektörü olmak üzere ihtiyati bir güdüyle pek çok sektörde gereğinden fazla stoklama davranışının yaygınlaşması, taşımacılık maliyetlerinin artması ve **2021 yılında yaşanan kuraklığın etkisiyle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde enflasyon yüksek bir seyir izlemektedir.**

2021 yılının ilk dokuz aylık döneminde sınırlı oranda artan yıllık TÜFE, son çeyrekte başta kur gelişmeleri ve fiyat oluşumlarındaki bozulmalar nedeniyle ivme kaydetmiş, **yıl sonunda TÜFE yıllık artış oranı yüzde 36,1 olarak gerçekleşmiştir.** 2022 yılı Ocak-Temmuz döneminde birikimli TÜFE artış oranı yüzde 45,7 olarak kaydedilirken, TÜFE yıllık artış oranı 2022 yılı Temmuz ayı itibarıyla yüzde 79,6 olmuştur. 2022 yılının geri kalanında, fiyat istikrarı

ve finansal istikrara yönelik uygulanan önlemlerin yansımaları, başta gıda fiyatları olmak üzere baz etkisinin devreye girmesi ve kur gelişmelerinin birikimli etkisindeki zayıflamayla birlikte TÜFE yıllık artış oranının yıl sonunda yüzde 65,0 seviyesine gerilemesi öngörülmektedir. **Türkiye'de enflasyon hedefi 2023 için yüzde 24,9, 2024 için yüzde 13,8 ve 2025 yılında 9,9 olarak belirlenmiştir.**

Ödemeler Dengesi

2022 yılının ilk yedi ayında ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19,1 oranında artış kaydederek 144,3 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Rusya-Ukrayna savaşının ihracat üzerindeki etkisi sınırlı gerçekleşmiş, jeopolitik risklere rağmen ihracat gücünü korumuştur. İhracattaki artışın yılın kalan aylarında, dış talep koşullarındaki zayıflama nedeniyle ivme kaybetmesine rağmen devam edeceği ve **2022 yılında ihracatın yüzde 13,2 oranında artarak 255 milyar dolar seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilirken, 2023'te 265 milyar dolar, 2024'te 285 milyar dolar ve program sonunda 305 milyar dolar olması hedeflenmektedir.**

2021 yılında ithalat beklentilerin üzerinde yükselerek OVP (2022-2024) tahminini 13,4 milyar dolar aşmış ve 271,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2022 Yılında ilk yedi ayında ithalat yüzde 40,7 oranında artarak 206,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. **2022 yılı genelinde ithalatın yüzde 32,6 oranında artarak yıl sonunda 360 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi, 2023 yılında 345 milyar dolar, 2024 yılında 363 milyar dolar ve 2025 yılında 384 milyar dolar olması öngörülmektedir.**

2022 yılında etkisi zayıflamakla birlikte Kovid-19 salgınına ilişkin devam eden risklere ve Rusya-Ukrayna savaşına rağmen uluslararası turizm hareketliliğindeki artış sürmektedir. Bu kapsamda, seyahat gelirlerinin yükseliş eğilimini devam ettirip 34 milyar dolar ile salgın öncesindeki seviyelerinin üzerine çıkacağı öngörülmektedir.

Seyahat gelirlerindeki tarihi yüksek seviyeler ve ihracat tarafındaki olumlu seyrin devamına karşın başta enerji olmak üzere emtia fiyatlarındaki hızlı yükseliş nedeniyle cari işlemler dengesi görünümünde geçtiğimiz yıla göre bozulma yaşanmıştır. **2022 yılının genelinde cari işlemler açığının GSYH'ya oranının yüzde 5,9 seviyesinde gerçekleşmesi, enerji hariç cari işlemler dengesinin ise GSYH'ya oranla yüzde 5,0 oranında fazla vermesi öngörülmektedir.**

Kamu Maliyesi

2020 yılı Mart ayından itibaren etkisini gösteren Kovid-19 pandemisinin ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak üzere kapsamlı önlemler içeren ekonomik istikrar paketleri açıklanmıştır. Bu kapsamda istihdam, sağlık ve sosyal koruma ile ekonomik aktivitenin devamını sağlamak üzere çeşitli alanlarda tedbirler uygulanmıştır.

Pandeminin etkilerinin azaltılması ve yapısal dönüşüme ilişkin programların devam ettirilmesini sağlamak üzere 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda GSYH'ya oran olarak **yüzde 4,3 seviyesinde bir bütçe açığı öngörülmüştür.**

2021 yılı başında mali disiplinin güçlendirilmesi amacıyla bütçe açığı hedefi GSYH'ya oranla **yüzde 3,5 olarak revize edilmiştir.** Bu çerçevede hayata geçirilen önlemler paketinin yanı sıra ekonomik aktivitenin canlanmasına yönelik politikaların uygulamaya konulmasıyla gerçekleşen büyüme performansı neticesinde, salgının sosyal etkilerinin azaltılması ve ekonomiye destek amacıyla vazgeçilen bütçe gelirlerine rağmen, yıl sonu bütçe açığı GSYH'ya oran olarak **yüzde 2,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.**

2021 yılı sonunda döviz kuru ve emtia fiyatlarında gözlemlenen artış ile izleyen aylarda enerji fiyatlarının öngörülerin üzerinde artması küresel ekonomik görünümde bozulmaya sebep olmuş, ülkemizi de etkileyen bu gelişmeler çerçevesinde 2022 yılı program hedeflerinde revizyon yapma ihtiyacı doğmuştur. **Bu çerçevede gelir ve**

harcama nominal büyüklüklerinde meydana gelen değişim sebebiyle ek bütçe yapılmıştır.

Bu gelişmeler çerçevesinde, 2022 yılında merkezi yönetim bütçe açığının GSYH'ya oranının OVP (2022-2024)'de öngörülen yüzde 3,5'lik hedefe göre 0,1 puan iyileşerek yüzde 3,4 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir.

2022 yılı kamu kesimi borçlanma gereğinin GSYH'ya oranla yüzde 6,4 olarak, AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ya oranının ise bir önceki yıla göre 5,3 puan azalarak 36,7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

TEMEL AMAÇLAR

Program döneminde büyüme potansiyelini ve istihdamı artıran, dijital dönüşümü dikkate alarak ithalat bağımlılığının azaltılması ve yüksek katma değerli üretimi öncelikli kılan ihracat temelli sürdürülebilir büyüme stratejisi kararlı bir biçimde uygulanacaktır. Cari işlemler açığının kademeli olarak azaltılması, fiyat istikrarını önceleyen bir yaklaşımla enflasyonun tek haneli seviyelere düşürülmesi, ekonomide gelişen ihtiyaçlara cevap verecek şekilde meslek edindirici, nitelikli istihdam edilebilirliği ve üretkenliği artırıcı politikalarla işgücü potansiyelinin azami şekilde kullanılması hedeflenmektedir. Program süresinde, iklim değişikliğinin çevresel, sosyal ve ekonomik alandaki çok yönlü etkileri dikkate alınarak ve kalkınma öncelikleri çerçevesinde ekonominin **her alanında ve tüm sektörlerde yeşil dönüşüme önem verilecektir.**

MAKROEKONOMİK HEDEFLER VE POLİTİKALAR

Büyüme

Ekonomide iç ve dış talebin dengelendiği bir görünüm tesis edilmiş olup bu yapının sürdürülmesi hedeflenerek, ihracat odaklı büyüme stratejisi verimli ve rekabetçi bir şekilde devam ettirilecektir. İş ve yatırım ortamının iyileştirilmesinin beraberinde daha yenilikçi bir üretim yapısı geliştirilerek, iş gücü ve kaynakların verimliliğini artırıcı politikalar ile sürdürülecektir. Program döneminde özel sektördeki üretken alanlara yönelik yatırımlarla desteklenen, sürdürülebilir bir büyüme ve kalkınma stratejisiyle ortalama yüzde 5,3 oranında büyüme hedeflenmektedir.

Politika ve Tedbirler

Programda yer alan politika ve tedbirler ile ilgili bazı önemli kararlar kapsamında;

- Makroekonomik istikrar ve iş ortamı güçlendirilerek sanayi sektöründe teknoloji yoğun sabit sermaye yatırımları ile doğrudan yabancı yatırımlar özendirilecek, sanayide teknolojik dönüşümü hızlandırmak üzere yatırım teşvik sisteminde **dijital dönüşümü odağa alan** ve yaygın etki oluşturacak yeni bir çerçeve oluşturulacaktır.
- Girişimcilik ekosistemini desteklemek amacıyla girişim şirketlerinin yenilikçi iş modelleri ve projeleri ile Ar-Ge faaliyetlerinin finansmana erişimini kolaylaştırıcı Hazine ve Destekli Kefalet Sistemi kapsamında **yeni destek paketleri** hayata geçirilecektir.
- Türkiye'nin sahip olduğu çeşitli yerli ve yenilenebilir kaynaklar **enerji arz güvenliğine destek olacak Ar-Ge çalışmaları ve yatırım projeleri** hayata geçirilecektir.
- Ar-Ge ekosistemi, salgın hastalıklar, iklim değişikliği ve doğal afetlerle mücadelenin yanı sıra **yeşil ve dijital dönüşüm** gibi küresel değişim ve dönüşüm alanları ile yeni gelişen teknolojilerden kaynaklanan zorluklarla mücadeleye yönelik her türlü teknoloji tabanlı ihtiyaca hızlı şekilde cevap verebilecek, çok disiplinli çalışmayı kolaylaştıran esnek bir yapıya kavuşturulacaktır.
- **Sürdürülebilir kalkınmayı** destekleyecek şekilde sosyal ve beşerî bilimlerde araştırma ve geliştirme faaliyetleri desteklenecektir.

- Stratejik öneme sahip alanlarda şirket, üniversite, araştırma altyapısı ve kamu Ar-Ge merkezlerinin bir araya geldiği ve "birlikte başarıma" yaklaşımını esas alan **büyük ölçekli platform ve ağ destekleri** ile teknoloji ve ürün geliştirme süreçleri teşvik edilecek, **patentli teknolojilerin sanayiye aktarılması** sağlanacaktır.

Yeşil Dönüşüm

İklim değişikliği nedeniyle, **düşük karbon ekonomisine geçişin** küresel ölçekte önem kazanması sebebiyle ilgili program döneminde Yeşil Dönüşüm konusu daha geniş tutulmuştur. 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda iklim değişikliğiyle mücadelede yeni yapısal dönüşüm perspektifi sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması bakımından önem arz etmektedir. Program kapsamında, Yeşil Dönüşüm konusunda iklim değişikliğinin çevresel, sosyal ve ekonomik alandaki çok yönlü etkileri dikkate alınarak kalkınma öncelikleri çerçevesinde ekonominin her alanında ve tüm sektörlerde yeşil dönüşüme yönelik adımlara ilişkin dikkat çeken aşağıdaki politika ve tedbirlerine yer verilmektedir.

- Net sıfır emisyon hedefine giden yolda orta vadeli düşük karbonlu büyüme stratejisi ortaya konulacak, **sektörlerin yeşil dönüşüm için ihtiyaç duyacağı ilave yatırım miktarı** tespit edilecek ve rekabet güçlerinin korunması amacıyla çeşitli **destek mekanizmaları** planlanacaktır.
- Yeşil dönüşüm altyapısının oluşturulması için başta tarım, sanayi, ulaştırma ve **enerji sektörlerinde** olmak üzere **yeşil teknoloji Ar-Ge projeleri** desteklenmeye devam edilecek, **yeşil hidrojen ve enerji depolama** gibi emisyon azaltılmasına katkı sağlayan teknolojilerin yatırım ekosistemi geliştirilecektir
- Yeşil dönüşüme işgücü piyasasının adil geçişinin sağlanması için gerekli önlemler alınacaktır.
- AB'nin Sınırdan Karbon Düzenlemesi Mekanizmasına (SKDM) geçiş dönemi iyi değerlendirilerek, SKDM'den hızlı etkilenecek sektörler için en düşük maliyetle emisyon azaltımına yönelik politikaların hayata geçirilecektir.
- Mevcut **vergilerin karbon vergisine dönüştürülmesi konusunda Türk Vergi Sisteminin gözden geçirilmesi** ve karbon fiyatlandırma araçlarının kalkınma ve yatırım ortamı üzerinde yol açacağı ekonomik ve sosyal etkilerin analiz edilecektir.

İstihdam

Nitelikli işgücünün geliştirilmesi amacıyla bölge ve sektör odaklı eğitim ihtiyaç analizleri yapılarak, **mesleki eğitim programları dijital ve yeşil dönüşümün gereklerine cevap verecek şekilde** güncellenecektir.

İş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması maksadıyla çalışma hayatının tüm tarafları ile sosyal diyalog güçlendirilecektir. Gençlerin, kadınların ve sosyal yardım yararlanıcılarının istihdama kazandırılması amacıyla aktif işgücü piyasası programlarından etkin bir şekilde yararlanmaları sağlanacak, mevcut insan kaynağının veriye dayalı analizi yapılarak **işgücü piyasası ihtiyaçlarına yönelik strateji ve programlar geliştirilecektir.**

Aynı zamanda, Mesleki yeterliliklerin ulusal ve uluslararası alanda geçerliliklerinin ve yeterlilik belgesine sahip çalışan sayısının artırılmasını sağlamak amacıyla mesleki yeterlilik, sınav ve belgelendirme mevzuatı geliştirilecektir. **Dijital dönüşüm, teknolojik gelişmeler ve pandemi sürecinin iş mevzuatında ortaya çıkardığı ihtiyaçlara yönelik düzenlemeler** yapılacaktır.

Program dönemi boyunca istihdamın **yıllık ortalama 890 bin kişi artması** ve işgücüne katılım oranlarındaki öngörülen artışa rağmen işsizlik oranının kademeli olarak gerileyerek **2025 yılında yüzde 9,6 seviyesinde gerçekleşmesi** tahmin edilmektedir.

Fiyat İstikrarı, Finansal İstikrar ve Ödemeler Dengesi

Program döneminde fiyat artışlarını etkileyen tüm unsurlarla mücadele edilerek **enflasyonun tek haneli seviyelere düşürülmesi amaçlanmaktadır.** Üretim ve verimlilik artışları sağlanarak **TÜFE yıllık artış hızının 2025 yılı sonunda yüzde 9,9** olarak gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede, Türk lirasının istikrarlı bir görünüm sergileyeceği, gıda enflasyonunun program dönemi içinde tek haneli seviyelere düşürüleceği öngörülmektedir.

Program döneminde, ithal girdi bağımlılığını azaltıcı, ihracatta ürün ve ülke çeşitlendirilmesini sağlayıcı, **ihracatta katma değeri yüksek üretimi destekleyici politikaların** cari işlemler açığının kademeli bir şekilde azaltılmasına katkı sağlaması öngörülmektedir.

Enerji verimliliğini ve tasarrufunu artırıcı uygulamalar hayata geçirilecek ve yenilenebilir

Enerji Kaynak Alanı ve benzeri mekanizmalarla yerli üretim, Ar-Ge ve teknoloji transferi faaliyetleri desteklenecektir.

Finansal sistemde tasarrufların artırılması, kaynak dağılımında etkinliğin sağlanması, sermaye piyasaları geliştirilerek **finansmana erişimin kolaylaştırılması ve finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması** suretiyle finansal istikrarın desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Program döneminde ekonominin dışsal ve geçici oynaklıklara karşı direncinin artırılmasına yönelik düzenleyici tedbirlerle finansal istikrarın güçlendirilmesi, **finans sektörünün yüksek katma değerli ve ihracata katkı sunan sektörleri desteklemesi sağlanarak** dış finansmana bağımlılıktan kaynaklanan kırılganlıkların en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 1.1: Temel Ekonomik Büyüklükler

	2021	2022 (GT)	2023 (P)	2024 (P)	2025 (P)
BÜYÜME					
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	7.249	13.429	18.654	23.438	27.440
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	807	808	867	952	1.065
Kişi Başına Gelir (GSYH, Dolar)	9.592	9.485	10.071	10.931	12.091
GSYH Büyümesi ⁽¹⁾	11,4	5,0	5,0	5,5	5,5
Toplam Tüketim ⁽¹⁾	12,8	9,9	3,8	4,3	4,0
Kamu ⁽²⁾	1,5	3,0	3,6	4,0	3,5
Özel ⁽²⁾	14,5	10,8	3,9	4,3	4,1
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ⁽¹⁾	7,4	3,6	4,2	6,6	6,9
Kamu ⁽²⁾	2,6	2,7	1,0	1,2	1,5
Özel ⁽²⁾	7,9	3,7	4,5	7,2	7,4
Toplam Yurtiçi Tasarruf/GSYH	30,0	30,6	31,4	32,0	32,6
Kamu	0,8	-2,1	-0,5	0,5	2,0
Özel	29,2	32,7	31,9	31,5	30,6
Toplam Tasarruf -Yatırım Farkı / GSYH ⁽³⁾	-1,9	-5,7	-2,3	-1,2	-0,7
Kamu	-2,3	-5,9	-3,9	-2,8	-1,2
Özel	0,5	0,3	1,6	1,6	0,5
Toplam Nihai Yurtiçi Talep ⁽¹⁾	11,4	8,3	3,9	4,9	4,7
Net İhracatın Büyümeye Katkısı	4,8	2,4	0,8	0,6	0,9
İSTİHDAM					
Nüfus (Yıl Ortası, Bin Kişi) ⁽⁴⁾	84.147	85.142	86.128	87.094	88.043
İşgücüne Katılma Oranı (%)	51,4	53,1	53,6	54,2	54,7
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	28.797	30.655	31.520	32.423	33.316
İstihdam Oranı (%)	45,2	47,4	48,1	48,8	49,5
İşsizlik Oranı (%)	12,0	10,8	10,4	9,9	9,6
DIŞ TİCARET (GTS)					
İhracat (GTS tanımlı, fob) (Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	225,2	255,0	265,0	285,0	305,0
İthalat (GTS tanımlı, cif) (Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	271,4	360,0	345,0	363,0	384,0
Ham Petrol Fiyatı - Brent (Dolar/Varil)	70,7	102,0	88,0	83,9	80,7
Enerji İthalatı (Milyar Dolar)	50,7	103,5	85,0	76,3	70,9
Dış Ticaret Dengesi (GTS tanımlı, Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	-46,2	-105,0	-80,0	-78,0	-79,0
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%) ⁽⁵⁾	61,5	76,2	70,3	68,1	64,7
CARI İŞLEMLER DENGESİ					
Seyahat Gelirleri (Milyar Dolar)	20,8	34,0	45,0	55,0	62,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-13,6	-47,3	-22,0	-13,7	-10,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-1,7	-5,9	-2,5	-1,4	-0,9
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-11,6	-35,1	-17,5	-8,4	-4,2
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-1,4	-4,4	-2,0	-0,9	-0,4
ENFLASYON					
GSYH Deflatör Artışı, % Değişme	29,0	76,5	32,3	19,1	11,0
TÜFE Yıl Sonu, % Değişme	36,1	65,0	24,9	13,8	9,9

Not: GT: Gerçekleşme Tahmini P: Program (1) Zincirlenmiş hacim endeksi yüzde değişim (2) Kamu ve özel ayrımında tüketim ve yatırım verileri Strateji ve Bütçe Başkanlığı hesaplamalarıdır. (3) Toplam tasarruf-yatırım farkı ile cari işlemler açığı arasındaki fark, milli gelir hesaplamalarında ihracat ve ithalat ağırlıklı döviz kuru kullanılmasından kaynaklanmaktadır. (4) SBB hesaplamalarıdır. (5) TÜİK tarafından yayımlanan Genel Ticaret Sistemi (GTS) ile uyumlu dış ticaret istatistiklerini göstermektedir.

Elder

Adres : Mustafa Kemal Mah. Eskişehir Yolu 9. km No: 266 Tepe Prime A Blok 3. Kat, D: 37-38 Çankaya / Ankara

Telefon : +90 312 285 11 35 – 36

Faks : +90 312 285 11 26

E-posta : info@elder.org.tr

www.elder.org.tr

Elderbilgi

ELDER